

До спеціалізованої вченої ради
ДФ 4/2023
у Київському національному університеті
технологій та дизайну
01011, м. Київ, вул. Мала Шияновська , 2

ВІДГУК

офіційного опонента, доцента кафедри технології і конструювання швейних виробів Хмельницького національного університету, кандидата технічних наук, доцента Краснюк Лариси Володимирівни на дисертацію **Навольської Лілії Василівни «Формоутворення чоловічого одягу: генеза, еволюція, сучасні тенденції»**, подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 022 Дизайн

Актуальність теми дослідження та зв'язок з науковими програмами, темами

Одним із найважливіших сегментів сучасного ринку є чоловічий одяг. Сьогодні чоловічий одяг виконує не тільки захисну функцію, але й допомагає створювати індивідуальний образ і стиль, відображати внутрішній світ та демонструвати соціальний статус чоловіка у сучасному суспільстві. Формування індивідуального образу, який виконує інформативну, комунікативну, морально-етичну та ряд інших функцій, потребує розробки цільових образних рішень чоловічого одягу.

Історія розвитку чоловічого одягу пройшла довгий еволюційний шлях, одяг постійно трансформувався, всотуючи традиції різних епох і культур, і тому є став об'єктом вивчення мистецтвознавців, істориків та культурологів. Однак, ряд питань проєктних практик, пов'язаних з дизайном та формоутворенням чоловічого одягу, вивчено недостатньо.

Тому наукові дослідження, направлені вивчення художньо-проєктних процесів у сучасному дизайні чоловічого одягу, є актуальними.

Дисертаційну роботу виконано відповідно до напрямку наукових досліджень Київського національного університету технологій та дизайну (КНУТД) «Н/н 7/18 Культурологія, естетика, конструктивно-функціональна проблематика дизайну в контексті етнокультури, екології та систем життєзабезпечення людини» (2015-2022 рр.); «Н/н 7/23 Дизайн і мистецтво у створенні систем життєзабезпечення людини: ергономічні, естетичні, екологічні, етнокультурні аспекти» (2023); «Н/н 44/23 Дослідження тектонічної структури та художньо-композиційних характеристик костюма в розробці перспективних колекцій одягу» (2023), що визначають їх естетичні, соціально-культурні, ергономічні, функціонально-експлуатаційні та екологічні характеристики».

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Ознайомлення зі змістом та структурою дисертаційного дослідження Навольської Л. В. дає підстави стверджувати, що в ній чітко сформульовано актуальність теми, мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, а також обґрунтовано новизну та практичне значення.

Дисертаційні дослідження Навольської Л. В. спираються ґрунтовну бібліографічну базу з більше 500 джерел, в яку увійшли праці з історії костюма і моди науковців, істориків моди, мистецтвознавців, культурологів; праці, присвячені науковим дослідження формоутворення одягу; наукові праці, присвячені питанням формоутворення в сучасному дизайні, розвитку стилю та моди, формування іміджу; фотографії музейних експонатів історичного костюма та моделі з колекції відомих дизайнерів та Будинків моди.

Достовірність наукових положень, висновків та рекомендацій дисертаційної роботи Навольської Л. В. підтверджується використанням методів морфологічного, історико-типологічного, літературно-аналітичного, компаративного, вибіркового, образно-стилістичного, системно-структурного і формального аналізу.

Мета роботи полягає у дослідженні формоутворення чоловічого одягу в його історичному розвитку для узагальнення методології художнього проєктування при створенні концептуально-образного стилістичного вирішення сучасного чоловічого костюма.

Об'єктом дисертаційного дослідження є історіографічне дослідження чоловічого одягу методами стильового формоутворення та художніми засобами графічної візуалізації для прогнозування трендів актуальних колекцій. Предметом дослідження є генеза, еволюція формоутворення та тенденції розвитку стилю сучасного чоловічого одягу модного сегменту. Завдання роботи узгоджуються із назвою, метою і направлені на вирішення конкретних питань.

Оцінка змісту дисертації

Матеріал дисертаційної роботи викладено логічно та аргументовано, у відповідності до мети та завдань досліджень. Достатня кількість ілюстративного матеріалу відображає сутність роботи. Дисертаційна робота викладена українською мовою, стиль викладення – науковий. Дисертація складається з вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел і становить 220 сторінок друкованого тексту. Додатки подано на 130 сторінках. Список використаних джерел нараховує 522 назви. Повний обсяг дисертації – 350 сторінок.

У вступі обґрунтовано актуальність, теоретико-методологічні засади та джерельну базу дослідження, зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, хронологічні межі та методи дослідження; визначено наукову новизну та практичне значення результатів роботи; наведено відомості щодо апробації та впровадження результатів роботи; зазначено особистий внесок здобувача та подано структуру й обсяг дисертації.

У першому розділі «Історіографія, джерельна база та методи дослідження» дисертанткою проаналізований стан проблеми формоутворення

чоловічого одягу, на основі чого окреслений напрям проведення досліджень, обрано методи досліджень та здійснено аналіз джерельної бази.

Авторкою встановлено, що дослідження формоутворення одягу характеризується різноманіттям наукових підходів, однак питання проєктних практик, пов'язаних з дизайном та формоутворенням чоловічого одягу вивчені недостатньо, а наукова роздрібність задач дослідження розвитку чоловічого одягу у історичному контексті вимагає застосування методології системного підходу. Зокрема, авторкою виявлено відсутність відповідності художньо-проєктних ознак структурування форми та конструкції чоловічого одягу показникам призначення та властивостей матеріалів, що в цілому визначає стилістику форми; недостатньо вивчено роль одягу у формуванні образу чоловіка; доведено необхідність наукового обґрунтування критеріїв формування проєктних образів, що дозволить комплексно вирішувати питання створення концептуально-образного вирішення сучасного чоловічого одягу.

У другому розділі «Дослідження еволюції формоутворення чоловічого одягу» авторкою визначено основні етапи та закономірності формотворення чоловічого костюму. Досліджено історичні аспекти виникнення різних видів чоловічого одягу за досить тривалий відрізок часу, а саме починаючи з XII і закінчуючи XVIII ст. Визначені та систематизовані основні принципи формоутворення чоловічого одягу залежно від історичного, соціального та культурного рівня розвитку суспільства певної епохи, виявлено і проаналізовано фактори, що вплинули на зміну форми одягу та появу нових видів чоловічого одягу. На основі проведеного аналізу встановлено, що наприкінці XVIII ст., коли чоловіки відмовились від надмірної пишності в одязі, сформувався прототип сучасного чоловічого костюма-трійки.

Окремо досліджено еволюцію історичних форм чоловічого одягу у відповідності до виникнення різних матеріалів. Авторкою проаналізований вплив матеріалів на різновиди форм і конструктивний устрій чоловічого одягу, доведено, що всі складові елементи зовнішньої форми одягу, його конструкція

тісно пов'язані з матеріалом і візуально розкриваються через нього. Виділено 5 основних принципів поєднання матеріалів в одязі. Систематизовано основні, найбільш характерні структурні взаємозв'язки форми чоловічого одягу та фактури матеріалів.

У третьому розділі «Гармонійне впорядкування та візуалізація конструктивно-декоративних елементів форми чоловічого костюма» проаналізовані принципи формоутворення чоловічого одягу за період від кінця XVIII до початку XXI століття. Зокрема, авторкою досліджено різноманіття чоловічого одягу періоду неокласицизму і з'ясовано, що форми одягу даного періоду зазнавали стрімких змін і пройшли перетворення від впливу класичної античності (кінець XVIII ст.) до буржуазного костюма першої третини XIX ст., набувши при цьому функціональність, простоту силуету, сталу конструкцію, стриманість у колористиці та декорі. Натомість, в чоловічому одязі останньої чверті XIX ст. відмічено перевантаженість форми деталями та декором, що пов'язане із естетичними ідеалами епохи модерну. Доведено еkleктичність моди кінця XIX століття, яка відображалась у змішуванні нових тенденцій та повторюванні існуючих форм. Відмічено, що до середини XIX ст. відбулась стабілізація асортименту чоловічого одягу, а основою чоловічого гардеробу став класичний костюм.

Заслуговує на увагу проведений авторкою аналіз чоловічого костюма XX ст. з періодизацією за десятиріччями, який дозволив визначити основні етапи та закономірності у стилістиці формотворення чоловічого одягу XX ст, а також дав можливість виявити базові тенденції розвитку форми в дизайні чоловічого костюма вказаного періоду. Виконано графічну візуалізацію форм результатів досліджень, яка наочно демонструє базові тенденції у формотворчому процесу в дизайні чоловічого костюму.

Для визначення основних складових формоутворення сучасного одягу авторкою запропоновано використання поелементного модульного методу комплекс-інтерполяції та методу комплекс-компіляції, на основі яких побудовано класифікаційні моделі одягу, виявлені взаємозв'язки між

композиційно-конструктивними елементами.

У четвертому розділі «Тенденції та перспективи розвитку формоутворення чоловічого одягу» авторкою досліджено сучасний чоловічий костюм. На основі аналізу музейних експонатів виконано дослідження форми чоловічого костюму періоду з ХІХ до початку ХХІ ст., яка наочно продемонструвала зміну виразності силуетних ліній одягу в часі.

Відмічено, що сучасний чоловічий одяг є своєрідним ідентифікатором культури та показником мінливості модних тенденцій сьогодення. Авторкою акцентовано увагу на змішуванні існуючих стилів із незначним вкрапленням сезонних трендів. Проведене дослідження конструктивного устрою чоловічого костюма ХХ ст. надало можливість виділити особливості покрою англійського, італійського та американського чоловічого костюма. Досліджено конструктивне формоутворення чоловічого одягу ХХ ст. на основі властивостей текстильних матеріалів. Доведено, що технічний прогрес, виникнення нових матеріалів і технологій мали суттєвий вплив на формоутворення чоловічого одягу.

Відмічено, що розвиток сучасної моди передбачає не наслідування домінантного стилю, а створення еkleктичних комплектів з довільним комбінуванням виробів різного стилю. Авторкою доведено, що провідні модні тенденції чоловічого одягу початку ХХІ ст. полягають у змішуванні в одному комплекті різних стилів, матеріалів, оздоблення, з метою створення розмаїття образів. Дослідження динаміки формоутворення чоловічого одягу ХVІІ – початку ХХІ століть дозволило встановити, що зміна модних тенденцій у формоутворенні чоловічого одягу характеризується накопиченням кількісних та якісних ознак форми. Цінність досліджень полягає у детальному аналізі сучасних колекцій чоловічого одягу, де авторкою простежуються модні тенденції перших десятиліть ХХІ ст. Авторкою визначено, що перспективне формоутворення чоловічого одягу полягає у гнучкості, відкритості новаціям та здатності працювати на випередження.

Висновки по дисертації узагальнюють підсумки проведених досліджень, відповідають поставленим завданням, свідчать про досягнення поставленої у роботі мети. В роботі дотримано вимоги академічної доброчесності, наявні посилання на джерела інформації у випадку використання відомостей, що не належать автору. У дисертації не виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації та інших порушень, які могли б поставити під сумнів самостійний характер виконаної роботи.

Наукова новизна положень, висновків та результатів дисертаційного дослідження

Наукова новизна роботи полягає у тому, що в ній виявлено методологічні основи формоутворення чоловічого одягу як об'єкту дизайну для визначення особливостей розвитку культурних традицій в одязі та трендів розвитку сучасних чоловічих колекцій; обґрунтовано доцільність гармонізації та досліджено структуру формоутворення шляхом визначення пропорційних співвідношення елементів форми, що забезпечують якісний ефект; досліджено зміни загальної форми та проведено систематизацію еволюційної трансформації абрисів зовнішньої форми чоловічого одягу методами стильового формоутворення; представлено розвиток гармонійного формоутворення та конструктивного устрою виробів художніми засобами графічної візуалізації для прогнозування трендів актуальних колекцій чоловічого одягу.

Уточнено, доповнено та набули подальшого розвитку ряд положень, зокрема: проведено поглиблений аналіз та досліджено історичну генезу та еволюцію формоутворення чоловічого одягу у контексті образного вирішення сучасного чоловічого одягу: виявлено особливості його стилістики, охарактеризовано естетику форми та типологію історичного чоловічого костюма; визначено основні складові у систематизації розвитку стилю та графічної візуалізації формоутворення у дизайні чоловічого костюма ХХ

століття; виявлено специфіку застосування художньо-композиційних особливостей об'ємно-просторової структури та її елементів, які безпосередньо пов'язані з тектонікою форми в традиційно-функціональному дизайні чоловічого одягу XVII - XXI ст.

Повнота викладу основних результатів дисертації в опублікованих працях

Основні положення і результати дисертаційного дослідження відображено у 11 наукових працях, серед яких 6 статей у наукових фахових виданнях України; 2 статті у науковому виданні іншої держави; 3 тези доповідей на конференціях, в тому числі 2 міжнародних.

Авторкою дотримані вимоги п. 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, щодо кількості публікацій, відповідності опублікованих результатів тим, що містяться у дисертації, апробації її основних положень.

Практичне значення і впровадження одержаних результатів дослідження

Практичне значення результатів дослідження полягає у створенні наукової бази для розробки форм та відповідних типових конструкцій чоловічого одягу. Висвітлені у дисертації наукові положення та матеріали можуть бути використані у наукових дослідженнях з історії та теорії мистецтва і дизайну, використовуються в курсовому та дипломному проектуванні бакалаврів та магістрів для студентів спеціальності 022 «Дизайн» та 182 «Моделювання, конструювання та художнього оздоблення одягу». Практичну значущість досліджень підтверджено впровадженням результатів дослідження в реальне промислове виробництво, а також у навчальний процес Чернівецького фахового коледжу технологій та дизайну та КНУТД.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

До представленої роботи Навольської Л. В. є зауваження, на які варто звернути увагу під час дискусійного обговорення, а саме:

1. У таблиці 2.1 «Систематизація елементів оздоблення чоловічого одягу поч. XVII–XVIII ст.» не зрозуміло, за якими ознаками виконана систематизація елементів оздоблення.

2. У розділі 2 «Дослідження еволюції формоутворення чоловічого одягу» не обґрунтована необхідність дослідження лицарських обладунків поряд із цивільним одягом з текстильних матеріалів, адже лицарські обладунки – це вид бойового спорядження воїна.

3. У розділі 3 не обґрунтовано, чому із всіх періодів розвитку чоловічого одягу для виконання графічної візуалізації його форм вибрано лише XX ст. (рис.3.4).

4. У п.4.2.1 авторка зазначає, що в роботі було проаналізовано чоловічий асортимент Чернівецької швейної фабрики «Трембіта», яка вже понад 50 років спеціалізується на виготовленні чоловічого одягу, однак результати цього дослідження не представлено.

5. Слід вказати на незбалансований обсяг матеріалу окремих частин роботи. Так, п.2.1.2 вміщує 17 сторінок, тоді як п. 3.3.1 та 4.3 мають по 2 сторінки. Кількість висновків до розділу 3 складає 12 пунктів, тоді як до 1 і 2 розділів – по 6.

6. У загальних висновках по роботі не вказані практичні результати виконаних досліджень. Висновок 7 переобтяжений за обсягом.

Загалом висловлені дискусійні положення не впливають на цінність одержаних результатів і не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи.

Загальний висновок та оцінка дисертації

Дисертаційне дослідження Навольської Лілії Василівни «Формоутворення чоловічого одягу: генеза, еволюція, сучасні тенденції», є повноцінним, завершеним, самостійним науковим дослідженням, що виконано на високому теоретичному рівні. Структура та обсяг дисертації відповідають встановленим нормам. Авторка виявила належний рівень опрацювання джерельної бази за тематикою дослідження, зазначила низку дискусійних проблем, що вимагають вирішення, робота має нові наукові та практичні результати. На підставі вищезазначеного можна констатувати, що дисертаційна робота Навольської Лілії Василівни на тему «Формоутворення чоловічого одягу: генеза, еволюція, сучасні тенденції» відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, та вимогам Наказу Міністерства освіти та науки України «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій» від 12.01.2017 р. №40, а її автор - Навольська Лілія Василівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 022 Дизайн.

Офіційний опонент:

кандидат технічних наук, доцент,
доцент кафедри технології і
конструювання швейних виробів

Хмельницького національного

університету

Підпис Лариси КРАСНЮК
Начальник відділу кадрів ХНУ

Лариса КРАСНЮК